

ENAKOST SPOLOV: OD-SPOLJENJE SPOMINA IN MUZEJSKIH PRAKS

29. IN 30.
SEPTEMBER
2023

SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ
(UPRAVNA HIŠA),
METELKOVA ULICA 2,
LJUBLJANA

Foto: Svetozar Busić, hrani: MNSZS.

100
YEARS

SLOVENE
ETHNOGRAPHIC
MUSEUM

TRACTS

cost
EUROPEAN COOPERATION
IN SCIENCE & TECHNOLOGY

Co-funded by
the European Union

ARRS
JAVNA AGENCIJA ZA RAZKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Muzej
novejše in
sodobne
zgodovine
Slovenije

mnzrc
muzej novejše zgodovine celje

ENAKOST SPOLOV: OD-SPOLJENJE SPOMINA IN MUZEJSKIH PRAKS

Muzejske zbirke so nastale zaradi potrebe po organizaciji in kategorizaciji sveta, pri čemer so poskušale združiti (pogosto) nezdružljive in raznolike prakse ter spomine v skladno pripoved. Binarna os ženska/moški, ki se predpostavlja kot naravna, pripomore k ohranjanju patriarhalnih vrednot in marginalizaciji ljudi, katerih spolna identiteta se s to binarno osjo ne ujema. Kategorizacija spola je temeljnega pomena tako za zbiranje gradiva kot za njegovo interpretacijo, kar prispeva k njegovemu utrjevanju. To pogosto pomeni, da ima moški vidik prednost pred ženskim. Pri tem se pa o drugih spolih ne razpravlja oziroma se jih ne zastopa, kar ohranja neenakost med spoloma in izključevanje spolnih manjšin.

Kaj bi pomenilo, če bi se spraševali o kategorijah spola in jih raziskovali v muzejskem okolju?

Kako se spremenijo muzejske pripovedi, ko si predmete ogledamo in sledimo njihovi zgodovini s širšim razumevanjem spola?

Na kakšen način se strategije nege in skrbi izvajajo v odnosu do muzejskih skupnosti, marginaliziranih glasov in nenazadnje procesov produkcije in ustvarjanja, ki se odvijajo znotraj ustanov?

S študijami primerov muzejskih zbirk, umetniških praks in aktivizma želimo raziskati metodologije in pristope za ustvarjanje alternativnih pripovedi o spolu in opolnomočenju žensk, ki bi kljubovale hegemoniji esencialnega binarnega spola. Poseben poudarek bo namenjen načinom sodelovanja in soustvarjanja z različnimi javnostmi, da bi preučili, kako vključiti pripovedi o spolu in kako zagotavljati skrb za to, da bo ta pripoved pravična, enakopravna in vključujoča. Cilj mednarodne delavnice o spolu in muzejskih praksah je povezati mednarodno skupnost akademikov, muzejskih kustosov, raziskovalcev, aktivistov, umetnikov in zainteresirane javnosti, da bi razpravljali o aktualnih raziskavah in hkrati ponudili priložnost za izmenjavo idej, spoznavanje sodobnih in prihodnjih raziskovalnih smeri ter mreženja.

Delavnico sofinancirata COST Action »Trace as a Research Agenda for Climate Change, Technology Studies, and Social Justice« (TRACTS) v okviru WG2 Traces and Social Justice in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v okviru podoktorskega projekta Z6-3225 »Emancipatorne politike ženskih družbenih gibanj in postsekularni obrat v feminizmu«.

Vse seje bodo potekale izključno v angleškem jeziku.
Prevajanje ali tolmačenje nista predvidena.

PROGRAM

29. september 2023 | Slovenski etnografski muzej

08.45 – 09.00	<i>Dobrodošlica</i>
09.00 – 09.40	UVODNO PREDAVANJE Moderira: Tina Palaić IAWM – Osredotočeni in raznoliki. Platforma in možganski trust za spolno pravičnost Gaby Franger, Regionalni-mednarodni muzej ženske kulture, Fürth, Nemčija
09.40 – 11.20	PANEL 1 OD-SPOLJENJE MUZEJSKIH PRAKS Moderira: Corinne Brenko (P)ostati ženska Urška Repar, Muzej novejšje zgodovine Celje, Slovenija Premislek o muzejih žensk Tijana Jakovljević – Šević, Regionalni-mednarodni muzej ženske kulture, Fürth, Nemčija Razstava Ženska stran Grčkoškolske ulice – odkrivanje ženske zgodovine mesta Ivana Jovanovič Gudurič, Mestni muzej Novi Sad, Srbija Muzej žensk – ljubezen in poslanstvo Elsa Ballauri, Muzej žensk, Tirana, Albanija
11.20 – 11.35	<i>Odmor za kavo</i>
11.35 – 13.35	PANEL 2 NEGOVATI IN POPRAVITI: FEMINISTIČNI PRISTOPI K UMETNOSTI Moderira: Ewa Chomiccka Devetdeseta, feminizem in umetnostne ustanove v Srednji in Vzhodni Evropi Wiktoria Szczupacka, Poljska akademija znanosti, Fundacija Kulik-KwieKulik, Poljska Od javnega prostora do muzejev (in nazaj?): O reprezentaciji in metodologijah Petra Šarin, Inštitut za umetnostno zgodovino, Universidade NOVA de Lisboa, Portugalska Niti dneva brez njene zgodovine Dr. sc. Tihana Puc, Muzej mesta Zagreb, Hrvaška Sekundarni arhiv – novejša umetnostna zgodovina, ki so jo napisale ženske Iga Szczepańska, Fundacija Katarzyne Kozyra, Poljska Zakaj potrebujemo muzeje žensk: digitalna platforma ŽeNSki muzej Silvia Dražić, ŽeNSki muzej, Novi Sad, Srbija
13.35 – 14.40	<i>Kosilo</i>

14.40 – 16.20	<p>PANEL 3 FEMINISTIČNI POGLEDI NA TEŽAVNO DEDIŠČINO Moderira: Urška Purg</p> <p>Medpresečnost v muzejih: predstavljanje raznolikih izkušenj žensk na delovnem trgu Dr. Tamara Nikolić Đerić, Kolektiv Kolkrea, Slovenija</p> <p>Ne gre za načelo, gre za to, kar se dogaja zdaj! Hana Ćurak, Humboldt Univerza v Berlinu, Sodelovalni raziskovalni center intervencijske umetnosti, Nemčija</p> <p>Kuriranje dediščine o spolnem nasilju v oboroženih spopadih: Muzeološke (ne)/(hiper)vidnosti v londonskem Imperialnem vojnem muzeju Megan O'Mahony, London School of Economics and Political Science v Imperialnem vojnem muzeju, Združeno kraljestvo</p> <p>Kako obnoviti zgodovino z ženske perspektive (HERstory)? Marika Kuźmicz, Akademija lepih umetnosti, Varšava, Poljska</p>
16.20 – 16.30	<i>Odmor za kavo</i>
16.30 – 16.50	<p>UVOD V DELAVNICO Moderira: Urška Repar</p> <p>Menstrualna gibanja in feministična spiritualnost: študija primera rdečega šotora Dr. Polona Sitar, Fakulteta za humanistične študije Univerze na Primorskem, Slovenija</p>
16.50 – 17.00	<i>Odmor</i>
17.00 – 19.00	<p>DELAVNICA SAMO ZA SODELUJOČE UDELEŽENKE</p> <p>Laboratorij za vezenjsko gibanje Eliza Proszczuk (vizualna umetnica) & Monika Szpunar (koreografinja), Poljska</p>

30. september 2023 | Ljubljana – mestno jedro

Samo za sodelujoče udeleženske | *Izbirno*

LJUBLJANSKA FEMINISTIČNA TURA

Jasmina Jerant, Urbana Vrana

IZVLEČKI

IAWM – Osredotočeni in raznoliki. Platforma in moškanski trust za spolno pravičnost |

Gaby Franger, Regionalni- mednarodni muzej ženske kulture, Fürth, Nemčija

Če pogledamo člane mednarodne mreže muzejev žensk, ki je bila ustanovljena leta 2012, ugotovimo, da se zgodovina nastanka, konceptualni pristopi, izzivi in ovire posamičnih muzejev med seboj zelo razlikujejo. Združuje nas zahteva, da ženske iz vseh družbenih razmer in zgodovinskih obdobj postanejo vidne, da dobijo glas. Skupna želja pa je tudi poseg v aktualne diskurze o globalnih patriarhalnih in prevladujočih družbenih smereh, o enakopravnosti spolov in človekovih pravicah ter o vprašanih diskriminacije in preganjanja na podlagi spola.

Druga raven razprave je, ali je nekaj tako banalnega, kot je vsakdanje življenje žensk, ki ga asociramo bolj z metlami in smetišnicami kot s strategijami »umetnosti preživetja«, sploh estetsko in diskurzivno primerno za muzeje? In kaj sploh je umetnost? Ločevanje »elitne umetnosti« in »ljudske umetnosti«, zlasti v evropskih muzejih, je mogoče razumeti tudi kot močan instrument podcenjevanja ženske ustvarjalnosti. Slednja pogosto izvira iz tako imenovanih tradicionalnih ženskih dejavnosti ali pa jo ustvarjajo ženske podeželskega izvora in zato ni opredeljena kot sodobna umetnost, ki je pretežno povezana z urbanim, akademskim in pretežno moškim okoljem.

Predstavili bomo primere različnih pristopov, ki so jih partnerske organizacije zgoraj omenjene mreže razvile v Afriki, Evropi, Latinski Ameriki in Aziji.

(P)ostati ženska |

Urška Repar, Muzej novejšje zgodovine Celje, Slovenija

V Muzeju novejšje zgodovine Celje so v letu 2022 pripravili občasno razstavo z naslovom (P)ostati ženska.

Razstava je bila plod premisleka o tem, kako v muzejski prostor vpeljati zavedanje o priložnosti spola, ki ga pri obravnavi muzejskega gradiva in tudi pri muzejskem delu na splošno pogosto spregledamo. Ob tem je avtorica raziskovala načine, kako spregovoriti

o ženskah ter kaj o tem vprašanju, ki v zadnjih desetletjih končno zaposluje različne znanstvene vede, sploh povedati. Na razstavi se je osredotočila na zgodbe žensk v slovenski družbi v preteklih desetletjih in danes. S prehajanjem med osebnimi in kolektivnimi zgodbami je razstava ponazarjala, kako so naše individualne izkušnje sestavni del skupne ter kako določen družbeni, politični in zgodovinski kontekst pomembno določa spolno identiteto in iz nje izhajajoče predstave o drugih in sebi. Namen razstave je bil spodbuditi razmislek o intimnem občutenju in zavedanju spola, družbenih odnosih in na splošno predstavljanju žensk v muzejih.

Premislek o muzejih žensk |

Tijana Jakovljević – Šević, Regionalni- mednarodni muzej ženske kulture, Fürth, Nemčija

Muzeji žensk so se začeli razvijati v osemdesetih letih 20. stoletja kot odziv na delo številnih tradicionalnih muzejev, ki so poveličini zanemarjali ali nepopolno/enoznačno predstavljali prispevek žensk pri ustvarjanju zgodovine, umetnosti in kulture. Porast števila muzejev žensk ter muzejev spola, zlasti v Evropi in Ameriki, beležimo od devetdesetih let dalje, ko sta bili zaradi porasta ženskih študij in študij spolov ter razvoja koncepta feministične muzeologije in muzeologije spolov, odprti skoraj dve tretjini tovrstnih institucij. Ti dve skupini muzejev (žensk in spola) se danes pojavljata na različnih koncih sveta.

Ker sta se koncepta feminizma in spola skozi desetletja spremenila in danes raje govorimo o njiju v množini, torej feminizmih in spolih, se pojavljajo vprašanja o predmetih, ki jih dotične ustanove zbirajo in hranijo, o potrebi po njihovem ponovnem kuriranju ter vlogi teh institucij v družbi, ki si aktivno prizadeva za razbijanje spolne binarnosti.

Prispevek bo prikazal notranje delovanje muzejev žensk, in sicer s primeri razstavne prakse Regionalnega-mednarodnega muzeja ženske kulture Fürth (Museum Frauenkultur Regional-International, Fürth, Nemčija). Poudarek bo na temah in predmetih, ki se tradicionalno obravnavajo znotraj polja etnografije/antropologije.

Razstava Ženska stran Grčkoškolske ulice - odkrivanje ženske zgodovine mesta |

Ivana Jovanović Gudurič, Mestni muzej Novi Sad, Srbija

Razstava Ženska stran Grčkoškolske ulice, ki jo je Mestni muzej Novi Sad pripravil leta 2023, prikazuje proces oblikovanja ženske državljanske kulture na območju Novega Sada v zadnjih desetletjih 19. in prvih desetletjih 20. stoletja. Ta proces je prikazan skozi biografije treh žensk, ki so pomembno prispevale k tamkajšnjemu šolstvu, literaturi, umetnosti, dobroti in aktivizmu - Mileve Simić, Zore Vucetić Stefanović in Vide Vulko Varadjanin. Vse so odraščale v novonastajajoči mestni srenji, ki je bila po eni strani pod vplivom evropskih liberalnih idej, po drugi pa podvržena tradicionalnim patriarhalnim načelom. V družbi, v kateri so bili v javnem prostoru prisotni le moški, kjer so merilo in model družbeno sprejemljivega vedenja vzdrževali cerkev in nosilci politične moči (moški), so te tri ženske oblikovale življenjski slog, ki je diskretno izstopal iz splošno sprejetega statusa. Z lastnim delom ter razvijanjem svojih nagnjenj in talentov so ustvarjale osebne pripovedi, kar je bilo v tistem času za ženske redkost.

Muzej žensk – ljubezen in poslanstvo |

Elsa Ballauri, Muzej žensk, Tirana, Albanija

Ustanovitev muzeja za ženske zajema več pomembnih faz, a pot se začne pri ljubezni. Ljubezen in strast, da bi povedali nekaj več o svetu, ki je še vedno neznan in neodkrit, se zrcalita v izzivih, s katerimi se soočata aktivizem in zagovornišтво na poti napredka pri uveljavljanju človekovih pravic. To je bila tudi avtoričina osrednja pot.

Tovrstnega muzeja si ni bilo mogoče zamisliti kot ustanovo, ki le hrani in predstavlja zbirko artefaktov, kljub čarobnosti, ki jo predmeti nosijo. Pravzaprav je namen Muzeja žensk razkriti in predstavljati življenjske zgodbe in osebnosti žensk, ki so jih patriarhalne strukture, politika, stranke in brezbržnost albanske družbe zgodovinsko zanemarjali, zakrivali ali žrtvovali.

Totalitarni sistem, ki je nastal po drugi svetovni vojni, je vzpostavil zloglasno vladavino izključevanja, razredne vojne in pozabe. Muzej predstavlja dejanje upora proti poz-

abi in služi kot dodaten dokaz o tem, kako pomembno je, da ženske (s)poznajo same sebe.

Muzej žensk v Tirani spodbuja dialog na področjih izobraževanja o strpnosti, spoštovanja, komunikacije in boja proti diskriminaciji, tabu temah v družbi (kot so skupnosti LGBTI, marginalizirane manjšine, nasilje nad ženskami itd.). Združevanje aktivnih diskusij z razstavnimi projekti in zlasti vključevanje mladih predstavljata tako dobro naložbo za prihodnost kot tudi pomembno poslanstvo muzeja.

Devetdeseta, feminizem in umetnostne institucije v Srednji in Vzhodni Evropi |

Wiktorija Szczupacka, Poljska akademija znanosti, Fundacija Kulik-KwieKulik, Poljska

V svoji knjigi, ki je izšla leta 2020, z naslovom *Visitors. An American Feminist in East Central Europe* (Obiskovalci. Ameriška feministka v Vzhodni in Srednji Evropi) je feministična aktivistka Ann Snitow opisala svojo izkušnjo s širjenjem feminističnega gibanja iz ZDA v postsocialistične države Srednje in Vzhodne Evrope. Seveda so imele v tem procesu pomembno vlogo nastajajoče nevladne organizacije in aktivistke. Nekatero med njimi so se ukvarjale tudi z umetnostjo. Med številnimi pomembnimi osebnostmi, s katerimi je bila v stiku tekom potovanja/raziskovanja, je Snitow omenjala Barbaro Limanowsko - poljsko umetnostno zgodovinarico, ki je bila tudi urednica revije *Ośka* - Časopis ženskega informacijskega centra. Limanowsko prištevamo k tistim pionirkam, ki so na Poljskem v umetnostno zgodovino vpeljale feminizem. Prepletanje umetnosti in vpeljave zahodnega feminizma v regijo še nista bila raziskana.

Pravzaprav so tovrstne zgodbe, ki razkrivajo usmeritve feminizma in njegovo povezanost z določenimi politikami in gospodarstvi, začele objavljati šele pred kratkim. To ne omogoča le podrobnejšega pogleda na to, kaj se je dogajalo med preobrazbo političnega in ekonomskega sistema regije, temveč obuja pogled na zgodnejše oblike feminizma, ki so bile v postkomunističnih državah izbrisane iz spomina v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Poleg tega spodbuja k preizpraševanju zahodnih pripovedi, kronologij in interpretativnih metod. Tovrstno kritično analizo ter

potrebo po poznavanju in razumevanju lastnih feminističnih genealogij so zgodovinarke, antropologinje in sociologinje že naslavljalje, vendar sta v umetnostni zgodovini še vedno slabo zastopani.

Avtorica zato v svoji predstavitvi ne bo povzela že opravljenih raziskav, temveč bo opozorila na področje, ki je potencialno zanimivo za nadaljnje raziskovanje. Pogled na čas preobrazbe, devetdeseta leta prejšnjega stoletja v Srednji in Vzhodni Evropi v luči strategij muzejev in nevladnih organizacij, politik razstav in zbirk, publikacij - to so vidiki, ki veliko povedo o posebnosti feminizma v regiji. Umetnostne institucije predstavljajo odličen teren za raziskovanje feministične genealogije in umetnosti v Srednji in Vzhodni Evropi.

Od javnega prostora do muzejev (in nazaj?):

O reprezentaciji in metodologijah |

Petra Šarin, Inštitut za umetnostno zgodovino, Universidade NOVA de Lisboa, Portugalska

Prispevek bo obravnaval problematiko umetnostne zgodovine z vidika feministične kritike z analizo strategij in metodologij, ki jih uporabljajo kustosi_nje in umetnice v muzejih in v javnem prostoru, ko predstavljajo ženske kot avtorice ali subjekte umetniškega dela ali zgodovino in izkušnje žensk v različnih družbenopolitičnih kontekstih. Skozi različne študije primerov, večinoma osredotočene na hrvaško umetnost in umetniške institucije, se bo avtorica dotaknila naslednjih tem: ženska umetnost brez zgodovine; izbrisana in nevidna zgodovina žensk in delavk v javnem prostoru; prevladujoče naracije v javnem prostoru; razstave, na katerih sodelujejo samo ženske, in njihove morebitne pomanjkljivosti; itd. Ker je feministična misel v kontekstu prevladujočih tokov hrvaške umetnostne zgodovine potisnjena na obrobje, je namen tega predavanja vnesti nove poglede na obstoječe stanje in osvetliti položaj feministične kritike v hrvaški umetnostni zgodovini ter sprožiti vprašanja za nadaljnji razmislek. Tovrstna problematika je v teoretskem smislu namreč premalo kontekstualizirana, v akademskih učnih načrtih pa marginalizirana ali popolnoma nereprezentirana.

Niti dneva brez njene zgodovine |

Dr. sc. Tihana Puc, Muzej mesta Zagreb, Hrvatska

Ni dneva brez njene zgodovine je dolgoročni projekt, katerega cilj je ustvarjanje družbenih sprememb s spodbujanjem enakosti spolov, enakopravnosti in pravičnosti prek participativne platforme za učenje in izmenjavo, osredotočene na zbirko hrvaških slikark, rojenih v 19. stoletju, ki jo hrani Mestni muzej Zagreb. Zbirka več kot tisoč umetniških del slikark, edinstvena na Hrvaškem in v širšem evropskem kontekstu, odpira možnost preizpraševanja zamolčane zgodovine žensk, boja za njihove pravice, spolne identitete, spolne usmerjenosti, marginalizacije, stigmatizacije, procesov vključevanja in izključevanja, institucionalnega nasilja nad ženskami, duševnega zdravja itd. Poleg tega pa omenjena zbirka služi tudi kot izhodišče za premislek in izobraževanje ter predstavlja orodje za oblikovanje pravičnejše in sočutnejše družbe.

Projekt je usmerjen predvsem v vključevanje marginaliziranih skupin, tako imenovanih caring classes (družbene skupine, ki skrbijo za druge) (D. Graeber), ki so tradicionalno najmanj reprezentirani tako v muzejskih zbirkah kot tudi med obiskovalci. Znotraj projekta zbirko umetnic, ki so bile zgodovinsko izključene iz muzejskih ustanov, povezujejo z današnjimi procesi izključevanja, s tem pa ustvarjajo platformo za sodelovanje, učenje ter morebitno okrevanje.

Sekundarni arhiv – novejša umetnostna zgodovina, ki so jo napisale ženske |

Iga Szczepańska, Fundacija Katarzyne Kozyra, Poljska

Secondary Archive: secondaryarchive.org je spletni raziskovalni program in podatkovna zbirka, ki predstavlja zgodovino vzhodnoevropske umetnosti z ženskega vidika. Arhiv je mednarodni projekt, osredotočen na Srednjo in Vzhodno Evropo, ki ga je ustvarila Fundacija Katarzyne Kozyra (Poljska) s partnerji: Tirana Art Lab (Albanija), Artsvit Gallery/Goethe Institut e.V. (Belorusija), MeetFactory (Češka), Easttopics (Madžarska), Oral History Initiative (Kosovo), Center for Cultural Decontamination (Srbija), Björnsonova (Slovaška) in Ambasada Kultury (Ukrajina). Spletni

portal secondaryarchive.org omogoča brezplačen dostop do več kot 400 profilov umetnic, vključno z novo objavljenimi besedili, ki so rezultat sodelovanja med umetniki in kuratorji in so bili ustvarjeni posebej za ta arhiv. Projekt, ki med drugim predstavlja tri generacije žensk iz Albanije, Belorusije, Češke, Madžarske, Kosova, Poljske, Srbije, Slovaške in Ukrajine, je namenjen promociji, odkrivanju in obnavljanju spomina na umetnice ter najpomembnejše pojave v sodobni umetnosti v tej regiji z ženske perspektive.

Secondary Archive združuje umetnice, katerih ustvarjanje nikakor ni sekundarnega pomena. Ženske v svojih delih zelo zavestno obravnavajo sodobna vprašanja, komentirajo družbenopolitične zaplete v regiji in opozarjajo na težave manjšin. Avtorji zato verjamejo, da skupnost, ki je nastala pod okriljem projekta, predstavlja pomemben in močan glas, ki bo imel konkreten in pozitiven vpliv na ta del sveta in morda tudi širše.

Fundacija pozorno spremlja trenutne dejavnosti članov arhiva, zaradi česar lahko hitro prepozna porajanje novih in pomembnih pojavov in idej, ki so pojavljajo v njihovih delih in ki lahko prispevajo k splošnemu razvoju razmisleka. Najnovejša zaznana tema se nanaša na motiv utrujenosti v dobi poznega kapitalizma - vendar problem ne ostane brez rešitve. Odgovor je namreč počitek kot oblika upora, ki ga vsi mi in naš svet zdaj tako zelo potrebujemo.

Zato se uprimo, vendar mirno in z umirjenostjo.

Zakaj potrebujemo muzeje žensk: digitalna platforma ŽeNSki muzej |

Silvia Dražić, ŽeNSki muzej, Novi Sad, Srbija

Muzej kot prostor spomina, tj. kot ustanova za ohranjanje in predstavljanje kulturne dediščine, oblikuje našo podobo preteklosti, hkrati pa usmerja naše razumevanje sedanjosti in predstave o prihodnosti.

Hkrati muzej kot nekakšen Foucaultov arhiv določa, kaj je mogoče pokazati, in ureja (četu- di nevidno) način, kako to predstaviti. Z opredelitvijo tega, kaj naj bi v družbi veljalo za dragoceno, je muzej tudi prostor izključevanja in posledično - pozabe. Ženske in njihov prispevek h kulturnemu, gospodarskemu in političnemu razvoju so v javnem diskurzu iz-

ključene ali premalo izpostavljene.

Prav to praznino, te vrzeli molka, so zapolnili muzeji žensk. Njihov nastanek lahko spremljamo od šestdesetih let prejšnjega stoletja do danes. S prevzemom metode feministične teorije so muzeji žensk ponudili drugačen pristop k razumevanju preteklosti in igrajo pomembno vlogo v uresničevanju družbenih sprememb.

Digitalna platforma ŽeNSki muzej se ukvarja z raziskovanjem, digitalizacijo, sistematizacijo in predstavitvijo ženske in feministične dediščine ter aktualne ženske umetniške prakse v Novem Sadu.

Medpresečnost v muzejih: predstavljanje raznolikih izkušenj ženskega delavskega razreda |

Dr. Tamara Nikolić Đerić, Kolektiv Kolkrea, Slovenija

Prispevek obravnava priložnosti, ki jih ponuja medpresečnost (t. i. intersectionality) kot teoretični okvir za vzpostavljanje vključujočih prostorov, kjer v muzejskih kontekstih predstavljammo dediščino premalo zastopanih ali ne zastopanih družbenih skupin - kot je denimo ženski delavski razred.

Z razmahom muzejev in razstav o ženskah in/ ali o delavskem razredu, obstaja možnost ustvarjanja preveč posplošene in poenostavljene podobe dotičnega subjekta, s čimer se krepijo stereotipi in se poustvarjajo esencializiranje reprezentacije ljudi, ki imajo zelo pogosto skupno le eno ali dve stvari: spol in/ali poklic.

Avtorica na podlagi študije primera delavk, zaposlenih v ribiški in tobačni industriji v Rovinju na Hrvaškem, obravnava različne položaje in vloge, ki so jih te ženske imele v 20. stoletju. Poleg spola in poklica so posamezne identitete nadalje analizirane skozi presečišče etnične pripadnosti, razreda, zakonskega in družbenega statusa, verskih prepričanj, politike in telesnosti, kar kaže na raznolikost identitet in izpodbija pogosto predpostavljeno solidarnost žensk in/ali delavk.

Ne gre za načelo, gre za to, kar se dogaja zdaj! |

Hana Čurak, Humboldt Univerza v Berlinu, Sodelovalni raziskovalni center intervencijske umetnosti, Nemčija

Predstavitve bo obravnavala različne figura-

tivne upodobitve jugoslovanske partizanke, ki so se razvile zlasti skozi kuratorske, arhivske in umetniške prakse ter njihovo sporno pozicioniranost tako kot sled upora kot tudi značaja različnih nasilnih časovnih obdobjih. Predstavitev bo raziskala več specifičnih študij primerov, ki so obravnavale revolucionarno feministično sposobnost samostojnega odločanja »partizanke«, in orisala strategije oskrbe in produkcije znanja, pri čemer jih bo obravnavala na ravni politične kolektivnosti in ne individualnih odnosov. Pri tem bo predstavitev raziskala »prevajanje dispozicij v norme« (Ferrarese, 2022) in se posebej dotaknila prakse kritičnega revidiranja zgodovinskega spomina (counter-memory) kot strategije oskrbe.

Kuriranje dediščine o spolnem nasilju v oboroženih spopadih: muzeološke (ne)/(hiper)vidnosti v londonskem Imperialnem vojnem muzeju |

Megan O'Mahony, London School of Economics and Political Science v Imperialnem vojnem muzeju, Združeno kraljestvo

Oktobra 2021 je londonski Imperialni vojni muzej (IVM) za javnost odprl nove galerije iz druge svetovne vojne, v katerih so predmet iz stalne zbirke prvič uporabili za pripovedovanje zgodbe o spolnem nasilju v oboroženih spopadih (SNOP). Kljub temu napredku prevladuje prepričanje, da muzej nima dovolj zmogljivosti za obravnavo tovrstnih tem. Čeprav so materialni in vizualni viri o SNOP že vrsto let vključeni v obsežni zbirki muzeja, ostajajo v veliki meri še premalo raziskani in/ali napačno katalogizirani ter niso bili deležni javne predstavitve. Prispevek opisuje načine kuriranja predmetov, ki pričajo o SNOP, ter ponazarja, kako spolno pogojene družbene norme vplivajo na kuratorske prakse in posledično na to, kar razumemo kot »primerno«, »reprezentativno« in še več, kaj »šteje« za SNOP ter kaj prištevamo med materialno in vizualno dediščino vojne. V prispevku bo avtorica predstavila, kako kuratorske prakse, povezane s SNOP, (re)producirajo projekte, ki spolno nasilje paradoksalno delajo hkrati nevidno, vidno in hiper-vidno, ter na kakšen način tovrstna kuratorska aktivnost izraža specifično institucionalno, imperialno politiko spolov v muzejih. V prizadevanju, da bi v diskurze o muzejski politiki vnesli dodatne

razsežnosti, prispevek zagovarja obliko izpogajanega kuratorskega in institucionalnega delovanja, kjer sta polja dediščinske stroke in ustanovne administracije obravnavana kot inherentno spolno zaznamovana in zaznamujoča hkrati.

Kako obnoviti zgodovino z ženske perspektive (HERstory)?

Marika Kuźmicz, Akademija lepih umetnosti, Varšava, Poljska

Ko sem leta 2010 v Varšavi ustanovila nevladno organizacijo Arton Foundation, sem vedela, da bo to predvsem organizacija, namenjena razvoju zasebnih arhivov umetnikov, ki iz različnih razlogov v galerijskem in muzejskem krogu niso imeli možnosti delovati in se predstaviti. Osredotočiti sem se želela predvsem na umetnike, ki so delovali v 60. in 70. letih 20. stoletja, in to zlasti na tiste, ki so ustvarjali v efemernih medijih. Tako sem želela raziskovalcem in kustosom ponuditi zanesljiv vir znanja o umetnosti tega obdobja.

Prav izbira medijev je bila eden glavnih kriterijev za izključitev teh umetnikov. Na Poljskem so v času komunizma tradicionalne medije, kot sta slikarstvo in kiparstvo, veliko bolj cenili kot na primer video ali performans. Z leti pa sem spoznala, da je tudi spol zelo pomemben dejavnik izključevanja. Žensko delo je bilo iz različnih razlogov veliko manj popularizirano in pogosto celo marginalizirano, zato smo se pri svojem delovanju v Fundaciji sčasoma osredotočili na delo z ženskimi arhivi in poskušali z različnimi sredstvi preprečiti marginalizacijo ustvarjanja umetnic.

Že več let ne delamo samo na poljskih arhivih, temveč tudi na dosežkih umetnic iz drugih srednje- in vzhodnoevropskih držav. Zadnje leto to dejavnost združujemo z dejavnostmi Inštituta Susch, ki ga je ustanovila poljska zbirateljica umetnin in podjetnica Grazyna Kulczyk.

V prispevku bom na kratko obravnavala strategije za obnovitev spomina na umetnice. Z analizo izbranega primera bom prikazala nekatere razloge za marginalizacijo žensk v polju umetnosti in se vprašala, ali potrebujemo druge metode, s katerimi bi obudili izgubljene ali pozabljene zgodbe umetnic v primerjavi z zgodbami umetnikov.

Politični potencial feministično-spiritualnega menstrualnega aktivizma na primeru Rdečega šotora |

Polona Sitar, Fakulteta za humanistične študije Univerze na Primorskem, Slovenija

Menstrualna kri marsikje po svetu še vedno velja za tabu. Pomembna oblika preseganja menstrualnega tabuja je gibanje Rdeči šotor, ustanovljeno leta 2007 v ZDA v okviru gibanja ženske duhovnosti. V prispevku želi avtorica prikazati, na kakšen način globalna menstrualna družbena gibanja prevprašujejo in spreminjajo družbeni red, pri čemer se bo osredotočila na Rdeči šotor kot primer feministično-spiritualnega menstrualnega aktivizma. V spiritualnih ženskih skupinah, kjer je ženska enakopravnost z moško realna možnost – še več, kjer je implicitno poudarjena superiornost žensk – se udeležence lahko čutijo opolnomočenje in to kompenzirajo za pomanjkanje moči, ki jo izkušajo v vsakdanjem življenju. Poskušala bo izpostaviti družbeno transformativni potencial spiritualnega feminizma, da bi razumela ali zborovanja Rdečega šotora vsebujejo tudi širši politični potencial za strukturne spremembe v družbi, ki presega zgolj osebno opolnomočenje žensk. Zanima jo tudi odprtost gibanja za vključevanje transspolnih in nebinarnih oseb v kontekstu preizpraševanja hegemonije esencializirane spolne binarnosti. Raziskava metodološko temelji na etnografskem terenskem delu v obliki opazovanja z udeležbo na srečanjih Rdečega šotora v Sloveniji, polstrukturiranih poglobljenih intervjujih z udeleženkami in gostiteljicami ter poglobljeni vsebinski analizi interakcij, kot se manifestirajo v digitalni komunikaciji (spletne strani, Facebook itd.).

Laboratorij za vezenjsko gibanje |

Eliza Proszczuk (vizualna umetnica) & Monika Szpunar (koreografinja), Poljska

Interdisciplinarna delavnica, ki jo vodita Eliza Proszczuk in Monika Szpunar, služi kot uvod v nadaljnji umetniški projekt na presečišču

vizualne umetnosti in javne razprave. Projekt, ki združuje vezenje in koreografske prakse, se povezuje s procesom izdelovanja tekstila, katerega tradicija je bila pomembna v številnih kulturah in je pripadala predvsem ženskam. V tem primeru navdih črpamo iz tradicije kolektivnega vezenja namiznih prtov.

Na delavnici se bomo poglobili v ta proces ter raziskovali kritične in družbene vidike ter individualne izkušnje. Glavni cilj je povabiti udeležence k skupni praksi, ki razkriva stične točke, prekrivanja, hkrati pa izpostavlja razhajanja in nepovezanost med njimi.

Da bi to dosegli, bomo s koreografskimi orodji opozorili na individualno in fizično izkušnjo gestikulacije, ki jo bomo nato poskušali prenesti v prakso vezenja. Posledično bomo ustvarili vezeni prt, ki bo služil tudi kot arhiv gibanja.

Delavnica bo trajala dve uri in je namenjena aktivnim udeležencem dogodka. Priporočamo udobna oblačila in čevlje, ki ne omejujejo gibanja.

FEMINISTIČNA TURA PO LJUBLJANI

Pripravite se na to, da si boste naredili feministična očala, kajti Ljubljano boste začele_i brati skozi perspektivo družbenega spola. To arhitekturno potovanje je nekoliko začinjeno s queer in ne-binarnimi interpretacijami, večinoma pa se vije med predsocijalističnimi in socialističnimi prizadevanji za pravice žensk ter današnjimi vprašanji družbenega spola v Sloveniji. Na turi boste med drugim spoznale_i umetnice, arhitektke, politične voditeljice, članice AFŽ in še mnoge znamenite, a večinoma pozabljene slovenske ženske ikone. (<https://ptich.si/sl/ljubljanska-feministicna-tura/>)

ORGANIZACIJSKI ODBOR:

Tina Palaić, Slovene Ethnographic Museum

Dr Polona Sitar, Faculty of Humanities, University of Primorska

Urška Purg, Kolkrea Collective

Eliza Proszczuk, Academy of Fine Arts in Warsaw

Ewa Chomicka, POLIN Museum / Culture for Climate Collective

Urška Repar, Museum of Recent History Celje

Corinne Brenko, The Museum and Galleries of Ljubljana

Tina Fortič Jakopič, Museum of Contemporary History of Slovenia

Maja Hakl Saje, Slovenian School Museum – Sports Museum

Dr Tamara Nikolić Djerić, Kolkrea Collective

The workshop is co-funded by the COST Action “Trace as a Research Agenda for Climate Change, Technology Studies, and Social Justice” (TRACTS) within the WG2 Traces and Social Justice, and Slovenian Research Agency within the postdoctoral project Z6-3225 “Emancipatory Politics of Women’s Social Movements and the Postsecular Turn in Feminism”.

SLOVENE
ETHNOGRAPHIC
MUSEUM

TRACTS

Co-funded by
the European Union

ARRS
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Muzej
novejše in
sodobne
zgodovine
Slovenije

muzejofrecentihistorij/celje
mnzc
muzejnovejsezgodovine/celje

